

21.10.35

הערב החקיים המשתה שסודר ע"י אנגלו-פלשטין קלוב

ב-May Fair Hotel לכבוד מלקולם מקדונלד בנשיאותו של ג'ימי. המשתה

נהפך להפגנה ציונית פוליטית גדולה. מלבדי היו מסובים כחמש מאות איש - ביניהם הארציבישוף הקטולי מליוורפול, הנציב, הפקידים הגבהים של משרד המושבות, קצינים גבהים בצבא, ג'יימס מקדונלד, פרופ. Haldane וכל העתונות האנגלית: סיימס, מורנינג פוסט, דיילי סלגרף, דיילי הרולד, מנצ'סטר גארדיאן, דיילי אקספרס, דיילי מייל, פרס אסוסייטד, רויטר וכמובן כל העתונות היהודית, פלקור ויט"א.

אילו המעיטו בנאומים (אם כי כמעט כל הנאומים היו מוצלחים) היה הנשף מוצלח מאוד, אבל יגעו את הקהל בשורה ארוכה של נאומים במשך שלוש שעות (ער חצות!)

אחרי שחיה למלך כדת וכדין נאם ג'ימי לכבוד מלקולם

ודיבר דברים על גרמניה. אחריו דיבר ויצמן. הזכיר את ימי פספילד, ועדת הקבינט בנשיאותו של האיש שלצערנו נפטר "אתמול" ועל השליחות הגדולה שמילא אז מלקולם במו"מ שהוא שנסתיים במכתבו של מקדונלד ומינוי הנציב. הזכיר את המצב הבין לאומי ברבע זה וציין שנגד התקפה על מדינה נחשלת במרחקי אסיה אחד כל העמים הנאורים בלמעשים קולקסיביים" - אך ברדיפות ברבריות בלב אירופה נגר מיעוט חסר הבנה של חצי מיליון אנשים עבר עולם קולטורי זה בשתיקה. הזכיר לשבח את התקדמות הארץ בימי נציבות ווקופ. "בידי שניכם, מזכיר המושבות והנציב, נמצא עכשיו הגורל של אחד המפעלים הגדולים ביותר בייצור, שחקנות עם עתיק ושבע סבל חלויה בו".

אחריו דיבר מלקולם (את דבריו ודברי ווקופ רשמה

בשעת הדיבור).

הודה על קבלת הפנים והברכות של היו"ר וויצמן.

"ויצמן גילה הערב את כל יתרון רוחו. אך בדבריו ובדברי

היו"ר - "חברי לע"ע בבית" - הוגזם השרות שעשיתי לארץ. באתי

הנה קודם כל לברך את ויצמן לשובו להנהגת התנועה הציונית.

יש אולי אנשים הרואים את בחירתו ברגשות מעורבים ומחפלים

שבאחד מנסיונותיו החיפיים תהיה התפוצצות... אני מחפלל

להשאותו למען יבצע את יעודו הגדול. עוד מעט אעמוד לפני

בוחרים - ואני יודע כמה קשה להחזיק הקשר עם אלפי בוחרים.

אבל הקושי שלי הוא רק משחק ילדים לגבי הקושי של המנהיג

היהודי שהקונסטיטואנטי שלו נפוץ על פני כל כדור הארץ. יש

לויצמן תפקיד קשה מאין כמוהו - אבל הוא ראוי לתפקידו.

איני יכול לתאר לי מנהיג יהודי יותר חכם, אמיץ ונאמן. הוא

מחונן בחזון נבואי. בעודו ילד בן 14 כתב שיבוא יום והבריטים

ישיבו ליהודים את ארצם. נבואתו נתקיימה. אמנם רצו פעם לקחת

את היהודים לארץ אחרת - לקניה, ואני שמח שרצונו של צ'מברליין

לא נתקיים - וכראש משרד המושבות אני אסיר תודה לאלה שדחו את

הצעת קניה. קניה היא אחד התפקידים הקשים ביותר במשרד

המושבות. באים אלי בשם אינטרסי הילידים, באים אלי בשם

אינטרסי ההודים, באים אלי בשם האינטרסים של האירופאים, תארו

בנפשכם שנוסף לכל אלה היה בא אלי ברודצקי ומבקש בכלל ששה חדשים

שידול של 15.000 יהודים שילכו לקניה.. הייתי מיד מסתלק מכהונתי.

אולם נבואתו של ויצמן נתקיימה - היהודים חוזרים לארצם הם.

לפעמים אני מנסה להסביר לעצמי מה הם הכוחות המושכים את היהודים לא"י. קראתי את שמריהו לוין (הוא ביטא את השם שמריהו כאילו ידע עברית) על הילדות בגולה והנוער במרד - והבינותי. זה משלשים שנה באו העובדים היהודים לבנות הארץ - בכוח אמונתם הם בונים, והבית הלאומי הולך וקם. 350.000 איש בונים אותו עכשיו, מיסדים ערים חדשות וכפרים למאות. ובמידה שהבית נבנה מחרבים הפועלים הרוצים להוסיף בנינו. בשנת 1933 - שלשים אלף, בשנת 1934 - ארבעים אלף, עד ספטמבר 1935 - 45.000. ידעתי שמבקרים אותנו, רוגנים על משרד המושבות - כי לא שמעתי הרבה בקורת על ווקופ - כך טבע הצעירים הממהרים לכת נגדנו הזקנים ההולכים לאט לאט (צחוק) אך גם כשמתנפלים עלינו אין אנו מתחרטים על הצהרת בלפור. אילו לא ניתנה אז לפני 18 שנה היינו צריכים לתהעכשיו - מול הזוועה הזאת של רדיפות היהודים. אולם מדיניותנו בארץ מודרכת בשתיים: (1) אנו אחראים לכל תושבי הארץ, לארץ כולה, (2) אנו דואגים לבית הלאומי עצמו, לאיחנות בנינו. אנו רוצים לראות שהבית נבנה היטב - לסובת הבית הלאומי. אנו רוצים שהיסודות יהיו חזקים, אנו רוצים להיות בטוחים שהבנין יעמוד לעד ויהיה יפה וטוב. זהו התפקיד שבו אנו עסוקים. מה שאחם עושים בארץ הוא מעשה פלאים. אתם עושים חיל - זהו הגניוס של גזעכם. גם לגזענו יש גניוס - אנחנו הבריטים, וביחוד אנחנו הסקוטים דומים לכם. העם שלכם והעם שלי - הסקוטים - יש להם הרבה סגולות משותפות.

(בינתיים נחלפה אשה אחת וקמה מבוכה קטנה באולם).

ועוד דבר: המבחן של מסלכותיזם הוא לא רק

בבנין עדתכם (Community) העדה היהודית, אתם תבחנו גם בכשרון הקואופרציה שלכם עם אחרים, עם הערבים. עליכם ליצור תנאים אשר ימריצו את הערבים לעבוד אתכם. אתם צריכים להכיר הקשר של הערבים לארץ. גם להם יש זכויות, אינטרסים. מקומם בארץ צריך להשתמר בלי נזק. אין שאלה על הקמת מדינה עברית - בארץ יוקם בית לאומי עברי, ובארץ יש מקום גם לערבים וגם ליהודים. אני משוכנע שענייני הערבים לא יסבלו ע"י הבית הלאומי. להיפך, מצבם יוטב וישתפר. לא די שאני הסקוטי או הנציב יגירו זאת - עליכם להוכיח זאת בעובדות.

הזמן הוא קריטי. יש מלחמה, ויש דיבור על מלחמה. והמעוניינים - היושבים בארץ חוששים שהארץ תסבול. אילו היה חשש זה מיוסד לא הייחם הערב רואים פה את הנציב.

מי כנציב חרד לענייני א"י? הערבים מתיחסים אליו

באמון, הערצה ואהבה. היהודים מתיחסים אליו באמון, הערצה ואהבה. ואגלה לכם סוד - אמילו משרד המושבות מתיחס אליו באמון, הערצה ואהבה. הראיתם כבר פעם שמשרד כמשלתי ירחוש אהבה למי שהוא?... ואיש שיכול היה לרכוש יחס זה מצד משרד המושבות אינו איש רגיל. הוא עובד באמונה לסוכת שני העמים מתוך אמונה שיבוא יום ותקום קואופרציה בין יהודים וערבים - ואז יהיה לארץ הזאת עתיד גדול. - -

1942

אורי מלקולם קיבל His Grace the Lord

Archibishop of Liwerpool את הדיבור

על "Racial and Religious Tolerance"

זה היה "אפטר דינר ספיטס" טפוסי - מחובל בהומור ובדברי
"תורה" - נגד הרדיפות בגרמניה. אחריו דיבר פרופ. הולרן -
חימאי מפורסם - גם הוא בנוסח "שלאחר סעודה" - לגלב קצח
בארחיבישופ, סיפר בשבח הפליטים היהודים מגרמניה שעובדים
במעבדה שלו וביקש שלא יקחו את כל היהודים הגרמנים לא"י
אלא ישלחו קצתם גם לאנגליה - לטובת המדע האנגלי.

ענה בנואם פסטי הרב הראשי הרץ. הפליג בשבח
הכנסיה הקטולית, גינה אנשי המדע ברוסיה וגרמניה שאינם מוחים
נגד הרדיפות של הדת בארצותיהם, ושזבח את הפססורים הפרוסססנסים
וביחוד ההגמון הקטולי בגרמניה שהעזו לצאת נגד חורת הסקר
של הגזע.

אחריו דיבר ווקוס - שנפגש בחשואות. (אגב,
שני האנשים הפופוליאריים באולם - היו ויצמן וווקוס - שניהם
נפגשו בתרועות סוערות). הודה בעד קבלת הפנים הלבבית.
"אני מצטרף לגמרי לדברי מזכיר המדינה על חיים ויצמן. זה
ארבע שנים אני מכיר אותו - והערכתי עליו עולה בר בבר עם
הערכת ה-S.O.S. נאומו בכלל הצטיין בבהירות המחשבה
ובראיה נכונה. שאיפותיו ומטרותיו הן שאיפותי ומטרותי.

מיום שבאתי לאנגליה אני מוקף שאלות. ארשה גם
לעצמי לשאול שאלה. אם כי ויצמן אמר לי לפני ימים אחדים
ששאלתי אומרת (implies) חשובה. מה צריכה עכשיו א"י
יותר מכול? רבים טאלה שפגשו אותי חולקים בשאלה זו.

ואחד אמר ההיפך מהשני. כך למשל אומרת דעה אחת: משק ההדר הוא הענף העיקרי של הארץ והממשלה צריכה להרחיבו ולהכפילו. דעה שניה אומרת: למשק ההדר אין שוק ועל הממשלה לצמצם שטח ההדרים. יש אומרים - בארץ מופקדים 16 מיליונים. על הממשלה לנצל הכסף הזה ולהשקיעו במפעלים מקדמים. יש אומרים 16 מיליון אלה מזיקים לארץ. לפני ימים אחדים אמר לי ב.ג. - ואני תמיד מחיחס אליו בהערצה ושטח לשמוע את עצמו (to have his advice) - שא"י צריכה לשני דברים: אדמה ומים. יותר אדמה - להגדיל מספר המתישבים. יותר מים - להגדיל פריון הארץ. אני מעריך ומקבל הנימוקים של ב.ג. אני בא עכשיו מעיון בשאלה זו. עשיתי את הדבר הזה בחולה.

אבל יש הרבה דרכים להספקת אדמה ומים. דרך אחד הוא - ניסע עצים. הממשלה הנעזרת בגופים יהודיים נוסעת בכל שנה מליון וחצי עצים (?) ע"י נסיעות אלה אנו אוצרים את הגשמים וחוסכים אלפי דונמים אדמה ומונעים את סחף הקרקע לים. אולם יש עץ אחד שהוא חשוב מכולם. זהו עץ של רצון טוב (tree of good will) תחת צלו ומחסהו של עץ זה יגדלו אלפי צמחים אחרים ויפרחו. - מה נעשה בארבע השנים האחרונות? עץ הרצון הטוב אינו גדל במידה שווה בכל הארץ, כמו שהייתי רוצה. על פי טבעו גדל עץ זה לאט לאט. אולם אני טוען (claim) שרשי העץ הזה בארץ עכשיו הם יותר עמוקים וחזקים מאשר היו לפני ארבע שנים. אני מאמין שעץ זה יצמח בכל הארץ, ענפיו יגאו ויתרחבו - ובחסותם תרבה הסבלנות, (נאומו של ווקופ היה לפי "סדר היום" נאום חשובה לפתיחת

הארציבישוף על סבלנות בזעית ודחית) האמונה, ההצלחה.

סיר רוברט ולי כהן "שתה" לבית הלאומי, ואם כי הביע אי שביעח רצון בטרמינולוגיה "הלאומית" הכרוכה "בבית הלאומי" אמר דברי טעם. לא "עץ הרצון הטוב" חסר בארץ. הקואופרציה שמזכיר המדינה תובע - ישנה. לפני 18 שנה קיבל פועל ערבי חמשה גרוש ליום, עכשיו הוא מקבל 15. מסורת החרות והסבלנות של העם היהודי היא ערובה ליחסנו הטוב לעם שני. אולם אלפים ורבבות דופקים על שערי הארץ ברצון והתלהבות לבנותה. כבר הבאנו ברכה רבה לארץ וליושביה, והנבואה של מלקולם שהערכים ייהנו ממפעל היהודי כבר נתקיימה - תנו לנו לפרוץ קדמה ונגבה ולהפרות ארץ שוממה זו. ראו מה נתנה הממלכתיות הבריטית והיזמה היהודית - תנו אפשרות לגניוס היהודי ותראו כמה תפרח התרבות ויוקם השלוט בין כל הגזעים.

אחריו דיבר ג'יימס מקדונלד - נאום אנושי יפה.

"כל מאמצי חבר הלאומים לסוכת הפליטים היו עולים לגמרי בתוהו אלמלא הבית הלאומי. א"י קלשה יותר פליטים מכל הארצות שבעולם. המשרד הגרמני עשה גדולות - אבל שום מנהיג לא היה עושה כלום אילמלא האידיאליזם של ההמונים היהודים. ביקרתי בהרבה מרכזים יהודים באירופה ובאמריקא ובכל מקום מצאתי החלטה נמרצת לבצע חזון הציונות. אולם אנו הנוצרים לא עשינו חובתנו. האם אין אנו הנוצרים אחראים לחורבן זה? הלא בלב אירופה נעשתה השערוריה. אל נתנצל שזהו "ענין פנימי" - זהו ענין כולנו. אמנם ידעתי - היהודים יסבלו אבל לא ישברו גאולתם בארצם מובטחת. ורודפיהם אינם אלא סרעילים את עצמם.

דבריו נפגשו בסערת תשואה.

דיבר עוד סימון מרכס. נאום נאה וגאה נשאה ליירי

אירלה. דרשה עליה יותר גדולה, - היהודים מוכנים לשאת בכל

אחריות התוצאות. הכרח לעבור את הירדן. הטצב האיום של

העם היהודי אינו מניח להם לחכות לשכלול הבניין.

סיים במלים נרגשות ג'ימי.

- אילו לא רבו וארכו כל כך הנאומים היה הרושם

של הנשף עוד יותר גדול (רבים קמו ועזבו באמצע - אבל גם עם

לקויו היה זה נשף מוצלח וחשוב. אם מעט מהדברים יבואו

בעתונות האנגלית - כדאי היה הדבר.

- לאחר ששקלתי את דברי הנציב אלי לפני המשתה,

את נאומי מלקולם והזקן במשתה, באתי לידי מסקנה (שאינה אלא

השערה) שהנציב אינו רוצה שנדון פה על שאלת המועצה, מחשש

של השפעה על מלקולם בניגוד לדעתו הוא. דברי מ. על קואופרציה

בין שני הגזעים יש להבין כתביעה להשחתת המועצה, ויחכן שלזאת

רמז וקופ ב"עץ הרצון הטוב". הזקן רוצה כנראה שהעניין קודם

כל יגמר בינו ובין הממשלה הלונדונית, ובבואו לארץ יהיה

מגויס ביפוי כוח מלא.

אם זה ככה - יש רק דרך אחד לסכל את עצתו - אבל

ספק הוא אם יעלה בידינו להגיע לדרך זו. רק איש אחד בממשלה

מסוגל לדחות התכנית - זמנית לכל הפחות, וזהו בולדווין.

אבל איך להגיע אליו, ואם להגיע אליו, להניע אותו להתערב

כרצוננו?